

TIIDÄTAHTMINÕ

LEELOPÄÄVAL: Vabarna Jane. Foto STM

Vabarna Jane - viimaseid päevi vallalinõ

Järgmätsel nädälvahetusõl omma' Priksi Kristjani ja Vabarna Jane saaja'. Inne saaju oll Janel näosisidõ dak, koh pääle ultamisi tahti tiidä' ka mõnt asja Jane elost. Siih nä no omma'.

Sarvõ Öio

Jane, mille sullõ sääne moodulinõ inmi om pant?

Imä tahtsõ panda' nimes Jaanika, a mi olli katõkese ja velele oll mõtõld nimi Janar. Tuulaiga saadi tiidä', õt kats last sünnüs valu inne sündümist. Jaanika olnu' Janari kõrval liisnalt pikk nimi ja nii tett lühebäst ja saiegi Jane. A võinu' külh olla' seto muudu nimi.

Ku pall'o anomapallu sa oodat, õt pulmõ aigu anom katsilüümisõst tulõ?

Mehe mõtõh om, õt perreh piat olõma imä, esä ja kats last, sis om võlg elo iist tasot, plaan näge ette viil kolmada, a mõnõl olõ-õi üttegi last, sis piast nuidõ iist ka sünnütämmä.

Kõgõ suurõp hirm saaju iih?

Olõ-õi määnesti, kõik lätõ nii kuis piat minemä. Ku kõigil om hüä, sis ka meil om hüä.

Kuis om minnä' Mikidämäe valda elämä?

Jah, minkõgi peräst üldäs, õt no' läät Mikidämäe valda, õt määne tuu no vald! A ma lää-äi Mikidämäe valda elämä, minno võõdas sinnä' elämä, ma lää sinnä' mehele. Ma lää-äi sinnä' valla peräst.

Sa olõtt tunt ja tiidä' käsitüütõgijä, kiä' om saanu' mitmit avvurahhu. Ku pall'o sul nuid sis ka om?

Ku ma käve viil Verska gümnaasiumih, sis peeti Seto Kunigriiki siih ja tuukõrd hinna mi tett valgõ ja vereväga pilotüüd kõgõ ilosabast ja pääle paprõ anti viil ka 300 kruuni rahha. Ma tahtsõ tuu raha iist hindäle teksapüksi' osta', a nuu' jäi' ostmalda', meil käve' varga' ja vei' pääle mu raha viil hõpõkraami ja muudki nas-

värki. A muido olõ kolmõl vai neläl kõrral saanu' kuniga aupaprõ ja sis olõ paaril kõrral olnu' kõgõ parep piiraguküdsäjä. Leevämeistris viil olõ-õi minnu hinnat.

Mito sokipaari olõtt kudanu'?

Ku ma olõ pidänü väikeisi latsiga kotõh olõma, sis olõ kõgõ rohkõba joudnu käsitüüd tetä'.

Mäntse' kooli' sa olõtt läbi kaunu'?

Pääle Verska gümnaasiumi lätsi sõbrannaga Tartohe korgkuulõ paprit viimä. Oll aastak 1998. Sis mi viil kõiki asju internetist k'au-us kaemah ja nii mi sis sinnä' liina lätsi ja eiski tiidä-äs, õt midä koh opatas ja midä midä mi taha. Lätsi EPAhe, kai midä pakutas. Kiräh oll kodumajandus, mõtli, õt tuu võisi' kõlbada. Vasta võõdõti 15 ja ma olli tuu viietõistkümmes. Anni hinnäst üles ka maastikukaitsõ ja -hoolduistõ. Ülikuuli ka vei paprõ'sisse, vist eesti kiilde. Ja tuu kodumajandusõ ka lõpõdi. Ma olõ-õi kunagi mõtõlnu', õt olõ opnu' võlssi asja, mullõ miildü.

Kuis sa sis seto kultuuri mano sai'?

Ku imä oll üle kolmõkümne, sis tetti kultuurimaja mano Kuldats' auk ja imä võtt minno laula üteh. Ma olli sis kohki 11 vai 12. Lauli näidega ja sis tull määnegi vällämaareis ja sinnä' sis võõdõti ka üteh, koh mul ol vaia iist üldä' ja tandisi' näidega. Ja nii tuu läts ja läts.

Kuis sa sis uma Kristjaniga tutvast sait?

Mi olli paar aastakka tere-tutva'. Ene Lulkal tull mõtõh, õt Kihnumaal om poistõbänd, sääne võisi' ka Setomaal olla'. Ene kirot projekti, sai rahha ja pand Kristjani tuust iistvidäjäst. Kristjan oll sis viil Viljandih tudneng. Ja nii tuu sis läts.

Kas sul om hallõ umma Vabarna nimme maaha jättä'?

Sukugi olõ-õi. Om tuu nimemega jo olt kah. Priks om ka hüä nimi ja illos nimi. Nimi nimest, läbisaaminõ ja eläminõ om päämäne. ■

Kõrnasõ Kaisa: seto tütrik, kiä pand õurolauljit rõivihe

Linnamäe Lauri

Majandusõh om nii röpäl aig, a Mikidämäe küle alt Pluitse küläst peri rõivadisaineril Kõrnasõ Kaisal õkvalt nii ommõgi — timä ateljee Talina keskliinah om külh katõ tsill'okõsõ ussõ taadõ, poolõldõ keldrihe hõste är käkit, a kliente om iks nii pall'o, õt jovva-i tüüd är tetä'.

«Ku parhilla' tulla' suvõrõivast küsimä, sis piat iks inemisele ütlemmä, õt inne augusti saa-i kuigi,» ütles tä esi.

Peris nii loovkahe tuu muidogi k'au-i, õt ajat õnnõ ummõlusõ äri ja nakat voooriga hõste elämä. Kaisa olõ-i määnegi prosta rätsepmeisteri, timä kleitega käüdäs näütüest presidenti vastavõtul. Ku iks mitmit satu tuhandit inemisi teleka iih kaes, piat olõma midä näüdädä. Vai tandsusaatõh — Kristiina Tennokese-Ott om uma ladina tandsu tandsnu Kaisa tettü rõvih.

A presidenti vastavõtt om nal'aasi timä viimäde suurõ tüü kõrval. Tuu oll kunagi keväjä, ku moekunstnik Ene-Liis Semper timäle helist ja kuts Moskvahe Õurovisioonilõ sõitnu' tütrigalõ säänsit kostüüme tegemä, minkõga pia saa miljoni telekakaaja ette saasi' minnä'.

Semper valõ vällä rõiva ja joonist moodu, a viimäne pilt sai selgest iks piigli iih. «Ene-Liisiga sünnüse' meil mitmõ' as'a' piigli iih. Määndsegi'joonustusõ' mi iks tii kõgõpäält, a kõgõst tuust mi kinni piä-i kunagi,» ütles Kaisa.

Nii pall'o oll ette tiidä', õt tütrigidõ lavakujandusõ teemast om kosmos ja ringi lindava' tähe'. «Ene-Liisil õlegi sääne mõtõh, õt olnu midägi minimalistlikku, selgidõ juuniga,» üteli Kaisa. «Kipõst läts tuu tegemisõga, viimäne tütrik sai uma rõiva viil Moskvahe lindamisõ viimädsel õdagul kätte. Kuu aigu oll, a pall'o tuust läts rõiva telmisõ pääle Itaaliast, nii õt kleite tegemisõst jäi paar nädälit. A vaest ommõgi hüä, muido naanu' viil üle mõtlõmma.»

Ja s'oo lauluvõistlus olõ-ssukugi edimäne kõrd Eesti õurolauljit rõivihe panda'. Ka 2000. aastagal tekk tä toonadsõlõ lauljalõ, Rootsi tütrigulõ Sahlenele kostüümi. «A tuu oll lihtsa, sai nii ku müüdä minneh är tetüs,» meenut tä esi. «Parhillanõ lauluvõistlus om olnu' iks kõgõ suurõp tüü, kasvai tuuperäst, õt näid oll lava pääl kuus tükkü.»

Ja ku võit mõtõlda, õt säändse tunt ja hinnat rõivaumblo, ja man saava' k'avvu' õnnõ kõgõ rikkabat sorti inemisõ', a õgas tuu nii õks olõ-i. Piinü õdagutualeti' ja pruudikleidi' omma' õnnõ üts osa timä tüüst — inämbä omma' iks prosta' rõiva'. Ja kliente tä kae-i hindäle kliente rikkusõ perrä — timä mano k'auda-i õnnõ uhkidõ dsiiipõga, a tuldast ka trammiga. Pääasi, õt om hüä ja mõistlik ineminõ. «Üte reklaamimüüja

ATELJEEH: tüüd om iks nii pall'o, õt jovva-i är tetä', üteli Kõrnasõ Kaisa. Foto erakogu

käest, kinkõldõ ma ütli õt hinnäst reklaami- ja õka klienti vasta võta-i, sai ma õkvalt tõrõlda, õt kas ma olõ ull õt rahha taha-i,» kõnõldõs Kaisa.

A timä taht inemist tunda', õt mitte niisama ussõst sisse astjaga orki linnada. «A väega pall'osidõ niisama tulõjõdõga om linnat, nä tulõva nii ku kilp

Ja ütškõrd üllät lats immä, ku üteli, õt taht hindäle kah säänsit rõivit, nii ku seto ts'ura' kandva'.

iih, õt noh näütä' midä sa mõis-tat. A inemist piat kumpma, tunda omma. Umbloja om nii ku perearst — tuu piast inemisõl kõik aig üts olõma.»

Tüüd kodo Kaisa üteh võtta taha-i, kotõh olõ-i täl õigõhe niiti-nõklagi, ütles tä esi. Ku timält küüsüdä, kuimuudu timä aamõdit nimetä tulõ, sis jääs Kaisa mõtlõmma. «Tiiäk-i, kuis kutsu'... ku kohki küstäs, olõ ülnü, õt ummõlusateljee juhataja. A täks ma iks üts umb-

lõja olõ.»

Umbloimisõ mano joudsõ Kaisa jo ku tä lats oll. «Kõik suguvõsa naase' omma' meil ummõlnu', nii ummõl ka imä meile. A teismelisõ iäh kohki nakas pääle, õt olõ-s mitte iks nii kitsas üttest kotusõst vai nii lag'a töösõst kotusõst, ja nii ma kaigi, õt tii parep esi.»

Mikidämäl tetti määndsegi tellimusõ pääle jopõsit, ja tutvividõ käe all nakas Kaisa jo kooli aol sääil aamõdit omma. Läts omma Talinahe, ja sai modelliirija-konstruiirijast. Ku lihtsahe üldä', sis edimäne tähendas lõikidõ tege-mist ja kokko pandmist, tõõnõ tähendas mannekeeni säläh rõividõ kokkopandmist.

Midägi olõ-i tetä', Kaisaga kõnõldõh tulõ kõik aig miilde üts vana Ladina-Aamiirika seriaal «Lihtsalt Maria», koh kah illos tütrik maakotussõst läts liina umblojast ja sai pia kuulsast ja rikkast moetiüstürist. «Tuu võidsõ kuigi esiki mõota' min-

nu,» ütles Kaisa. «Ma mälehtä külh kuis väikona kaimi tuud hummogidõ varra, kõik naase' olliva teleka iih. Õnnõ, õt ma taha-i tüüstüst hindäle, Maria tekk suurõ rõivatüüstüse.»

Tüüstüst tähendänü' timäle ilmadut papridõga määsamist, a timä taha-i äridaamist saida'. «Ma taha iks uma põhitüü mano jäijä', ku vähegi aigu, umblo ma parhilla' esi kah,» tunst tä.

Kipõ tüü kõrvalt om Kaisa pruumuun vähäbält kõrd kuuh ka Setomaale vanõmbidõ ja velju manu jouda'. «Lats taht hirmsahe sääil k'avvu', tälle väega meelis. Peräst tagasi tullõh oppas lastõaia latsi seto keeleh numbri lugõma, vanimä kõnõldõ jo timägä õnnõ seto keeleh.» Ja ütškõrd üllät tä immä, ku üteli, õt taht hindäle kah säänsit rõivit, nii ku seto ts'ura' kandva'.

Tä kül' Setomaalõ ummi kliente ja poodi ja ateljee mant periselt är päse-e, a mõtõh om pääh külh, õt vanõbah iäh sinna' elämä minnä'. «Ma olõgi ette kujotanu, õt ma elä kas Tallinah vai Setomaal, kats kotust ommõgi. Hüä olnu muidogi, ku saanu' kõrraga, ts'uute siih ja ts'uut sääil,» mõtlõs tä esi. ■